

Dubravka Sesar

ČEŠKI U 30 LEKCIJA

Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2001.

Petar Vuković *
Filozofski fakultet, Zagreb

Češki u 30 lekcija autorice Dubravke Sesar, koji je 2001. godine objavio Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pripada udžbenicima što se nizom svojih svojstava izdvajaju iz konvencionalnih jezičnih priručnika. Riječ je udžbeniku pisanome za jezik iz reda onih koje se obično voli nazivati malima, odnosno za jezik koji se ne poučava u velikom broju škola i za koji ne vlada zanimanje usporedivo s onim za jezike poput engleskoga, njemačkoga i talijanskoga, ne samo u nas nego općenito u svijetu. To podrazumijeva najmanje dvije činjenice, koje su koncepciju udžbenika odredile u njezinim temeljima. Prvo, tradicija poučavanja češkoga kao stranog jezika i pisanja udžbenika za nj znatno je kraća i manje bogata u usporedbi s tradicijama poučavanja „velikih“ jezika i pisanja udžbenika za njih. Drugo, u usporedbi s „velikim“ jezicima, broj zainteresiranih za učenje češkoga razmjerno je manji te nije samo tradicija manje bogata, nego se i danas češki poučava manje, a udžbenici za nj pišu se i objavljuju rjeđe.

Razmjerno kraća i manje bogata tradicija poučavanja češkoga znači također da metodičke zasade, koje bi mogle pomoći u organizaciji jezične građe u udžbeniku, određivanju redoslijeda izlaganja pojedinih jezičnih struktura i načina njihove obrade zapravo tek nastaju, pa je autorica u njima jedva mogla imati ikakvo uporište. One se u posljednjim deset-

ljećima, a osobito intenzivno tek od devedesetih godina, razvijaju ponajprije u institucijama u Češkoj Republici u kojima se poučava češki kao strani jezik i koje objavljuju udžbenike češkoga za strance. Iako je autorica *Češkoga u 30 lekcija* s metodikom i dosad objavljenim udžbenicima dobro upoznata, primjena metodičkih zasada u praktičnom priručniku uvijek je znatno određena materinskim jezikom studenata kojima je priručnik namijenjen, u našem slučaju hrvatskim, a u tome zapravo nije imala nikakva oslonca. Kontrastivna proučavanja češkoga i hrvatskoga malobrojna su, a nedostaje i hrvatskih priručnika za češki, iako se taj jezik u Hrvatskoj organizirano poučava barem od početaka modernog Sveučilišta u Zagrebu, pa je autorica zapravo bila stavljena pred pionirski pothvat. Utemeljila je svoj priručnik stoga na originalnoj koncepciji, pri čemu je na umu imala ponajprije potrebe korisnika koji bi danas za takvim udžbenikom u nas mogli posegnuti.

Češki u 30 lekcija namijenjen je ponajprije korisnicima na srednjim i naprednijim stupnjevima znanja, i u tome se sretno nastavlja na u nas razmjerno nedavno objavljen udžbenik za početnike (Alen Novosad: *Vježbenica češkog jezika*, Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1998.), no čak bi i početnici u njemu našli svoj put. Kako mu i sam naziv kaže, sadržava 30 lekcija, a svaka je podijeljena u nekoliko cjelina: knjiže-

vni tekst, gramatiku, konverzaciju te vježbe iz obrađenih gramatičkih poglavlja. Izabrani tekstovi zapravo su ulomci iz djela čeških pisaca, a birani su, kako sama autorica u predgovoru ističe, tako da pokažu klasičnu jezičnu normu. Najviše tekstova dosad nije prevedeno na hrvatski. U uvodu, u nultoj lekciji, izložene su osnove češke fonetike i fonologije te temeljni lingvistički pojmovi, a u daljnjim lekcijama postupno se izlažu gramatička poglavlja. U lekcijama s početka knjige po jedno je poglavlje o imenskim riječima i poglavlje o glagolima, u redoslijedu prema učestalosti pojedinih jezičnih struktura u jezičnoj uporabi, kako to savjetuje i metodika. Nakon morfologije u završnim je lekcijama obrađena sintaksa, i to na način uobičajen u standardnim sintaktičkim priručnicima češkoga. Utvrđivanje obrađenih gramatičkih tema omogućuju vježbe kojima završava svaka lekcija, a dio je svake lekcije i mala konverzacija, koja donosi tipične modele u svakodnevnim razgovornim situacijama. Udžbenik završava rječnikom s više od 8000 riječi – uglavnom su to najučestalije riječi u svakodnevnoj komunikaciji, no obuhvaćene su i mnoge rjeđe, čak i neknjiževne i substandardne riječi te arhaizmi. Uz svaki je leksem pridodana i gramatička odrednica, koja upućuje na paradigmatske obrasce obrađene u gramatičkim dijelovima u pojedinim lekcijama.

Iz činjenice da je riječ o priručniku za „mali“ jezik proizlazi i to da njegovi ciljani adresati, a osobito oni koji nisu početnici, pripadaju u stanovitoj mjeri „posvećenim“ krugovima. Udžbenik je zato namijenjen ponajprije studentima bohemistike, ali može koristiti kroatistima, slavistima i svima koji već dobro poznaju hrvatsku gramatiku te im to može olakšati učenje češkoga. Konceptcija udžbenika omogućuje primjenu na različite načine: njime se mogu koristiti studenti viših godina bohemistike, koji

uz zahtjevnije tekstove u udžbeniku mogu naći i iznimno koristan repertorij gramatičkih osnova i temeljnih konverzacijskih modela. Udžbenik tako mogu rabiti i oni koji su češki već učili te se žele podsjetiti onoga što su zaboravili i proširiti svoje znanje. Na drukčiji se način njime mogu koristiti kroatisti i slavisti: poglavlja iz gramatike s vježbama te konverzacijski modeli nude mogućnost razmjerno brza ovladavanja, osobito na pasivnoj razini, temeljnim strukturama i vokabularom češkog jezika. Nakon toga studenti iz ove skupine mogu se vratiti književnim tekstovima, čije čitanje znatno olakšava rječnik na kraju priručnika jer donosi sve riječi što se u udžbeniku mogu naći. Na sličan način udžbenik mogu rabiti čak i potpuni početnici, iako će pritom dobro doći stručno vodstvo nastavnika.

Udžbenik *Češki u 30 lekcija* popunio je veliku prazninu u hrvatskoj bohemističkoj literaturi, koju su dobro osjetile generacije studenata zagrebačke bohemistike. Zbog svoje koncepcije, udžbenik je, međutim, pristupačan i drugim korisnicima s filološkim interesima i znanjima te se može očekivati da studenti bohemistike neće biti jedini koji će ga pozdraviti kao iznimno koristan priručnik. Riječ je, naime, i o hvalevrijednom prinosu metodici nastave stranih jezika: svojom koncepcijom pokazuje kako je u jednom priručniku s uspjehom moguće ujediniti više funkcija, čime može pružiti vodstvo osobito autorima udžbenika za „male“ jezike. Udžbenici za te jezike ne pišu se i ne objavljuju često, no ipak, iako malobrojniji, i oni moraju odgovoriti na potrebe zainteresiranih, koje nisu manje raznolike od potreba polaznika tečajeva „velikih“ jezika. Upravo je *Češki u 30 lekcija* autorice Dubravke Sesar, usto što će biti nezaobilazan u nastavi na zagrebačkoj bohemistici, izvrstan primjer priručnika koji može zadovoljiti različite skupine korisnika.